

## Elif Daldeniz Baysan'ın ardından (1970-2012)

Özlem Berk Albachten \*

15 Eylül 2012 sabahı Elif Daldeniz'i kaybettiğimizi öğrendik derin bir üzüntüyle. Elif'in yaklaşık iki senedir kanserle savaştığını bilmemize rağmen o bu mücadeleyi hayatın bir parçası olarak kabullenip öyle büyük bir iyimserlikle sürdürüyordu ki – ya da bize öyle görünüyordu – galip çıkacağından emindik sanki. “*Aslında hayat bir yanıyla hep mücadele sanırım*” demişti bir mesajında, “*insan bir sağlık sorunu yaşarken bunu daha teninde hissediyor yalnızca*”. O hayat mücadelesini güler yüzüyle hep çalışarak, düşünerek ve üreterek sürdürdü. Çok genç yaşında kaybettiğimiz Elif Daldeniz sadece değerli bir araştırmacı, çevirmen ve eğitmen değil, aynı zamanda son derece zarif, düşünceli ve iyi kalpli bir dost ve arkadaştı. Okan Üniversitesi Çeviribilim Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışıyordu.

Elif Daldeniz Almanya'da dünyaya geldi, çocukluğu Almanya ve Türkiye arasında, iki dilde ve iki kültürde geçti. Dil edimi, çok dillilik, kimlik, kültürlerarası iletişim ve çeviriyle ilgili konularla daha çok küçük yaşlarda doğrudan bağlar kurdu. Aramızdan ayrılmasından sonra Çeviribilim dergisinde yayımlanan bir yazısında<sup>†</sup> söylediği gibi, bu iki dil ve iki ülke arasında yaşadığı “*gelgitlerin –bazı kayıplara rağmen- bir zenginliğe dönüşmüş olduğunu*” farkedip belki de bu yüzden diller arası gidip gelmeyi gerektiren bir meslek seçti kendine. 1994 yılında Boğaziçi Üniversitesi'nde çeviribilim alanında tamamladığı lisans derecesinden sonra yüksek lisans ve doktora derecelerini İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. Lisansını tamamladıktan itibaren yaklaşık on sene boyunca sınai mülkiyetin korunması alanında önce çevirmen, ardından da marka ve patent vekili olarak çalıştı. Türk Patent Enstitüsü nezdinde marka ve patent vekilliği sınavının açıldığı 1996'da her iki sınavı da başarıyla geçerek bu unvanı kazanan ilklerden oldu. Doktora tezini de yine bu konuda, patent metinleri çevirileri üzerine yazdı.

Elif Daldeniz doktorasını tamamladığı tarihten bu yana, çok da uzun sayılmayacak bir sürede çok sayıda yayına imzasını atmış, pek çok bilimsel toplantıya bildirileriyle katılmış, bunun yanı sıra çevirmenlik mesleğiyle ilgili çalışmalarda faal bir rol oynamıştı. Elif akademik çalışmalarını özellikle kültürlerarası iletişim, çevirmen kimliği, kültür, sanat ve düşünce metinlerinin ve kavramların çevirisi üzerine yoğunlaştırmıştı.

Bir kavram olarak çevirinin tarihselliğinden yola çıkarak bu olgu ve etkinliği kültürel ve ideolojik yanlarıyla ele alarak, çeviri metinlerin Türk düşünce ve kültür dünyası üzerindeki etkileri üzerinde kafa yormuştu. Kavramların çevirisi özellikle son yıllarda üzerinde çalıştığı bir konuydu. Bu çerçevede “kültür” kavramının Osmanlı ve Türk düşünce dünyasındaki yolculuğunun izlerini sürmüş, Türk ulusal kimliğinin oluşmasındaki rolünü tartışmıştı.

2011'den bu yana Nihal Ekin Erkan'la birlikte “Türkiye Şehir Çalışmaları Alanının Kavramlar Haritası ve Tarihi” başlıklı bir TÜBİTAK projesi üzerinde çalışmaktaydı. Türkiye

\* Doç. Dr., Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü.

<sup>†</sup> Elif Daldeniz, “Gel-Gitler Çocukluğu: Hangi Ülke, Hangi Dil?” 21 Ekim 2012, <http://ceviribilim.com/?p=6133>

şehircilik tarihi içinde kullanılan kavramların izini süren bu çalışma, nadir gerçekleştirilen disiplinlerarası bir araştırma olması açısından da, bu proje kapsamında yaptığı araştırma ve incelemeler arasında çok önemli bir yer tutmaktadır. Elif Daldeniz'in bu bağlamda afet yönetiminde yerel yönetimlerin rolü ve afet risklerini azaltmaya yönelik uluslararası politikalar ve kalkınma planlarında “kültür” ve “tasarım” kavramlarının ilişkisi çerçevesinde kalkınma planlarının kültür politikalarına bakış açısını sorgulayan çalışmaları ve son olarak benim de dinleme şansını bulduğum 2012 Temmuz ayı sonunda Belfast'ta düzenlenen 4. IATIS konferansında sunduğu Türkiye'deki “gecekondu” kavramının izini süren ve yerelden uluslararasına giden yolda bu kavramın çevirilerini sorgulayan bildirisi kavram çevirileri konusunda ülkemizde yapılan öncü çalışmalardı.

Elif Daldeniz, Türkiye'de çeviribilimin hem akademik bir disiplin hem de çevirmenliğin bir meslek olarak gelişmesi için yazılarıyla olduğu kadar dernek çalışmalarıyla da değerli katkılarda bulunmuştu. Çeviri Derneği'nin kurucu üyeleri arasındaydı ve 2009-2011 yıllarında Derneğin ilk dönem genel sekreterliğini yapmıştı. Elif ayrıca Çevirmenler Meslek Birliği (ÇEVBİR) üyesi ve Afette Rehber Çevirmenlik (ARÇ) Grubu gönüllülerindendi.

Eski çalışma arkadaşlarından Erkal Ünal'ın sözleriyle Türkiye'deki çeviribilimin gelişmesinde “*varlığıyla, sözüyle yol gösteren, umut veren, dinleyen, paylaşan nadir insanlardan biriydi*” Elif Daldeniz. Yokluğunu ailesi, dostları ve öğrencileri her zaman hissedecek. Kendisini şahsen tanıma fırsatı bulamayanlar ise aşağıdaki çalışmaları ile çeviribilim alanımıza katkısını ve emeklerini öğrenmiş olacaklar.

## ELİF DALDENİZ'İN AKADEMİK GEÇMİŞİ VE ÇALIŞMALARI

### Eğitim

(2004) Alman Dili ve Edebiyatı Doktora derecesi, İstanbul Üniversitesi.

Doktora Tezi: “Kültürlerarası Aktarımda Dil ve Çeviri Olgularına Bakış: Bir Metin Alt Türü Olarak Patent Metinlerinin Oluşum Serüveni”. Tez Danışmanı: Prof. Dr. Turgay Kurultay

(2000) Alman Dili ve Edebiyatı Yüksek lisans derecesi, İstanbul Üniversitesi.

Y. Lisans Tezi: “Walter Benjamin ve Yeniden Üretilbilir Sanat Yapıtı”. Tez Danışmanı: Prof. Dr. Zeynep Sayın Balıkcıoğlu

(1994) Çeviribilim Lisans derecesi, Boğaziçi Üniversitesi.

### Yayımları

(yayın aşamasında) “Globalization and Translation: Insights from a Specialized Field”, *Translation in Turkey* içinde, Saliha Paker, John Milton ve Şehnaz Tahir-Gürçağlar (yay. haz.), Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.

(yayın aşamasında) “Gel-Gitler Çocukluğu: Hangi Ülke, Hangi Dil?”, *Au pays des poissons captives: Une enfance turque* içinde, Nedim Gürsel (yay. haz.), Esther Heboyan (çev.), Saint-Pourçain-sur-Sioule, Fransa: Bleu autor. <http://ceviribilim.com/?p=6133>.

(yayın aşamasında) (Nihal Ekin Erkan'la birlikte) “Kalkınma Planlarında “Kültür” ve “Tasarım” Kavramları”, *Uluslararası 21. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu Bildiri Kitabı*, M.S.G.S.Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Kentsel Tasarım Bilim Dalı, 13-14 Ekim 2010.

- (yayın aşamasında) (Nihal Ekin Erkan'la birlikte) “Türkiye Şehircilik Tarihine Kavramlarla Bakış”, *1. Türkiye Mimarlık Tarihi Kongresi Bildiri Kitabı*, ODTÜ Mimarlık Bölümü, Mimarlık Tarihi Anabilim Dalı, 20-22 Ekim 2010.
- (yayın aşamasında) (Nihal Ekin Erkan'la birlikte) “‘Gecekondu’, ‘favela’ ya da ‘township’ ile karşılaşınca ve tümü de ‘shanty town’a çevrildiğinde: yereli uluslararası diline çevirme”, *Çevirmenin Notu*.
- (yayın aşamasında) (Nihal Ekin Erkan'la birlikte) “Transferring the international DRR policy into the local context”, *Natural Hazards*, <http://link.springer.com/article/10.1007/s11069-012-0494-9>.
- (2012) “Türk’üm, doğruyum, çalışkanım”, *Taraf*, 20 Eylül 2012.
- (2011) “Çeviri Tartışmaları ve Toplumsal Bellek”, *Turgay Kurultay'a Bir Armağan Çeviribilimden Kesitler / Ein Kaleideskop der Translationswissenschaft Festschrift für Turgay Kurultay* içinde, Sakine Eruz ve Filiz Şan (yay. haz.), Multilingual, İstanbul, 101-121.
- (2010) “Islamic Publishing Houses in Transformation: The Role of Translation”, *Translation Studies*, 3:2, Routledge, 216-230.
- (2010) “Introduction Translation, Modernity and its Dissidents: Turkey as a ‘republic of translation’”, *Translation Studies*, 3:2, Routledge, 129-131.
- (2010) “Kavramların Yolculuğu: Kültür Kavramının Türkçedeki Serüvenini Çeviribilimsel Bakışla Sorgulamak” *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi / Studien zur Deutschen Sprache und Literatur*, 1:23, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları , 83-115.
- (2008) “Die (Un)Möglichkeit der Kulturellen Verständigung”, *Migration und gesellschaftliche partizipation*, Wolfgang Gieler & René Seidel (yay.haz.), Scientia Bonnenis, Bonn, 12-21.
- (2008) “Translating in the EU – Expectations from Modern Times?”, *New Trends in Translation and Cultural Identity* içinde, Michaela Munoz (yay. haz.), Cambridge Scholars Publishers, 67-78.
- (2007) “Çevril(ebil)meyi İstemek”, *ÇN*, No. 6, Eylül 2007, İstanbul, 133-137.
- (2006) “Kültür ve Düşünce Metinleri Çevirmenliği”, *Varlık*, Nr. 1185, 1 Haziran 2006, 30-32.
- (2006) “Çevirmenin Tarafsızlığı”, *Radikal 2, Radikal*, 1 Ekim 2006, 6.
- (2006) “Different approaches to translation theories in the light of Heidegger’s notion of language and translation”, *Interdisciplinarite en Traduction – Interdisciplinarity on Translation*, Actes du 11e Collque International sur la Traduction organisé par l’Université Technique de Yıldız - Proceedings of the 11nd International colloquium on Translation organised by Yıldız Technical University, Sündüz Öztürk Kasar (yay. haz.) Vol. II, Les Éditions ISIS, İstanbul, 61-69.
- (2006) (Yeşim Tükel ile birlikte) “Kavramlar Çevrildikçe Çeviri Düşüncemizi Biçimlendiriyor (Mu?) Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Çeviribilim Sempozyumu, 14-15 Kasım 2005” *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi Studien zur Deutschen Sprache und Literatur*, s. XVII, İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 165-167.
- (2001) “Zerdüş: Tiksinti Duymayan İnsan” *Cogito, Nietzsche: Kayıp Bir Kıta*, Nr. 25, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 251-261.

### Çevirileri

- (2008) “Tasarımda Kararlı Yalınlık”, *Sergi Tanıtım Yazıları*, 15 Mayıs-15 Haziran 2008, Milli Reassürans Sanat Galerisi, İstanbul (Almancadan Türkçeye).

- (2008) “Temsil Eden / Temsil Edilen”, *Sergi Tanıtım Yazıları*, 6-29 Kasım 2008, Milli Reassürans Sanat Galerisi, İstanbul (Almancadan Türkçeye).
- (2007) Jamal Mahjoub, “Karıştırılmamışsa Çalkalanmış Olabilir”, *İktidarsız*, Ocak Sayısı [www.iktidarsiz.com](http://www.iktidarsiz.com) (İngilizceden Türkçeye).
- (2007) Jamal Mahjoub, “Memlekete mi geldim?”, *İktidarsız*, Nisan Sayısı [www.iktidarsiz.com](http://www.iktidarsiz.com) (İngilizceden Türkçeye).
- (2007) Jamal Mahjoub, “Tehlikeli İlişkiler”, *İktidarsız*, Yaz Sayısı, [www.iktidarsiz.com](http://www.iktidarsiz.com) (İngilizceden Türkçeye).
- (2006) Belgin Tayfun, “Renk-Duygu”, *Kemal Seyhan Sergi Kitabı*, Milli Reasürans T.A.Ş., İstanbul, 10-12 (Almancadan Türkçeye).
- (2006) Hans-Jürgen Schwalm "Jochen Proehl'ün Manzara Dünyası", *Jochen Proehl Sergi Kitabı*, Milli Reasürans T.A.Ş., İstanbul, 3-5 (Almancadan Türkçeye).
- (2006) Wolf Herzogenrath, “Mesafe ve Yakınlık”, *Sergi Kataloğu*, Milli Reasürans, İstanbul, (Almancadan Türkçeye).
- (2006) Jamal Mahjoub, “Aidiyetsiz Ülkenin Savunusu”, *İktidarsız*, Aralık Sayısı, [www.iktidarsiz.com](http://www.iktidarsiz.com) (İngilizceden Türkçeye).
- (2004) Jonathan Crary, *Gözlemcinin Teknikleri On Dokuzuncu Yüzyılda Görme ve Modernite Üzerine*, Metis Yayınları, İstanbul, (İngilizce ve Almancadan Türkçeye).
- (1998) “John Freely, Bizans’ın Kırık Parçaları”, *Sanat Dünyamız*, Sayı 69-70, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul (İngilizceden Türkçeye).
- (1996) Gene Fellner, *Alexander Berkman’ın Yaşamı*, Kavram Yayınları, (İngilizceden Türkçeye).
- (1995) Güven Turan, “The Alive, The Dying”, *Tömer Bursa Şubesi Çeviri Dergisi*, No. 195, Bursa (Türkçeden İngilizceye).
- (1995) Güven Turan, “Warlord”, *Tömer Bursa Şubesi Çeviri Dergisi*, No. 194, Bursa (Türkçeden İngilizceye).

### **Çeviri Editörlüğü**

- (2010) Walter Benjamin, *Sanatta ve Edebiyatta Eleştiri: Alman Romantizminde Sanat Eleştirisi Kavramı*, Çev. Mustafa Tüzel, İletişim Yayınları.

### **Dergi Çalışmaları ve Hakemlik**

- (Mayıs 2010) Uluslararası hakemli dergide özel sayı editörlüğü: *Translation Studies: Translation at the Crossroads: Perspectives from Turkey*, Routledge Yayınları.
- (2008- ) *MTM minor translating major: A Translation Journal* isimli uluslararası hakemli derginin uluslararası danışma kurulu üyeliği.
- (2009- ) *Çeviribilim Dergisi* isimli uluslararası hakemli dergide hakemlik.

### **Yönettiği Yüksek Lisans Tezleri**

- (2008) Anıl Yücel, “Reklam ve Çeviri: “Coca cola tadında hayat” kampanyasının incelenmesi” (21 Mart 2008)
- (2008) Pınar Çırçır, “Recontextualization of News Translation: A Comparative Analysis of the News Published in Relation to the Four EU Documents” (18 Kasım 2008)
- (2009) Semih Türkoğlu, “Critical Analysis of Translation Guidebooks Published in Turkey” (14 Ekim 2009)